

3-6 YAŞ ANAOKULU ÇOCUKLARININ KURDUKLARI CÜMLELERİN SÖZDİZİMİNİN CİNSİYETLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI: "ÇOCUKTAN AL HABERİ"

Abdülkadir KABADAYI*

ÖZET

İletişimin olmazsa olmaz şartlarından biri olan dil, insanoğlunun doğuştan getirdiği en önemli özelliğidir. Dil edinim mekanizması sayesinde insanoğlu, dünyanın herhangi bir yerindeki dili edinmek için donatılmıştır. Dünyada yaşayan her dilin fonoloji, sentaks ve semantik gibi kuralları vardır.

Bu makalede, 3-6 yaş anaokulu çocuğunun anadili kullanmalarında sentaks düzeyinde cinsiyet açısından bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Önce, anadil edinim ilkeleri ve sentaksın dil edinimindeki rolü açıklanmıştır. Sonra, "Çocuktan Al Haberi" adlı televizyon programındaki 3-6 yaş anaokulu çocuklarının cümleleri Türk Dilinin Sentaksı düzeyinde, cinsiyetleriyle ürettikleri cümleler arasında bir ilişki olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle tespit edilmiştir. Sonuç olarak, kitle iletişim araçlarından televizyonun eğitim öğretimdeki rolü ve "Çocuktan Al Haberi" adlı televizyon programı için bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Sözdizimi, anaokulu çocukları, anadili, T.V. ile eğitim, çocuktan al haberi.

COMPARISION of SYNTACTICAL ORDER of THE SENTENCES 3-6 YEAR-OLD KINDERGARDENERS MADE TO THEIR GENDERS: "ÇOCUKTAN AL HABERİ"

ABSTRACT

Language, with which human being was born innately, is one of the sine qua non for communication. He was equipped with acquiring any language in any part of the world, thanks to his language acquisition device. Any language existing in the world has some linguistic components such as; phonology, morphology, syntax and semantics.

In this article, the sentences which 3-6 year-old kindergardeners made in T.V. programme called "Çocuktan Al Haberi" are examined in respect of Turkish syntax. First, the principles of mother tongue acquisition and the role of syntax in language are explained. Later, the sentences 3-6 year-old kindergardeners made are compared to their genders by the way of statistical method to determine whether there is a correlation between their language syntax and their genders. As a final remark, after stressing the role of T.V. in education, which is one of the important mass media, some suggestions are made to T.V. programme called "Çocuktan Al Haberi".

Key words: Syntax, kindergardeners, mother tongue, education by T.V., çocuktan al haberi.

GİRİŞ

İnsanoğlunun dili, belli bir yerde belli bir zamanda öğrenebilmesi için, doğuştan biyolojik olarak teçhiz edilmiş olduğuna inanılmaktadır. Ünlü bir dilbilimci olan Chomsky (1957) çocukların semantik, sentaks ve fonoloji gibi belli dil kategorilerini ayırtmaya muktedir kılan "Dil Edinim Mekanizması" adlı biyolojik bir donanımla dünyaya geldiklerini savunmaktadır. Bu durumda dil edinim mekanizmasını tüm insan dillerinin altında yatan, doğuştan gelen dilbilgisi olarak tanımlamak mümkün olabilmektedir.

Çocuk anadilini edinirken, sözcükleri dil edinim

mekanizması aracılığıyla belli bir sıra ve sözdizimi (sentaks) içerisinde kullanabilmektedir. Sözcüklerin, dilbilgisi kurallarına uygun bir şekilde, aralarında belli ilişkiler kurarak cümle içerisinde ard arda sıralanmalarına sözdizimi (sentaks) denilmektedir (Bilir ve Bal 1989:57). Bu durumda, Brown (1973)'a göre, tüm bebekler, cıvıldaama döneminden önce agulama, iki sözcüklü telgraf cümlesi kurmadan önce tek sözcüklü ifadeler kurmaya ve çocukların hepsi, isteklerini edilgen cümlelerle ifade etmek yerine etken cümlelerle ifade etmeye donanmışlardır.

Anadilini edinirken çocuğun, üç temel iletişim süzgecinden geçtiği vurgulanmaktadır. Çocuklar,

* Dr., Selçuk Üniversitesi - Y.D.Y.O. Öğretim Elemanı.

3-6 Yaş Anaokulu Çocuklarının Kurdukları Cümlelerin Sözdiziminin... (40-46).

olumlu ve olumsuz cümlelerle bilgi aktarırlar; soru cümleleriyle bilgi edinirler; emir cümleleriyle başkalarının hareketlerini kontrol ederler (Taylor 1990). Çocuklar ilk bebeklik dönemlerinde isteklerini, önce, sözel olmayan; sonra sözel fakat sözdizimsel olmayan; daha sonra, yarı-sözdizimsel; en sonunda da tamsözdizimsel olarak ifade ederler.

PROBLEM

Çocuğun anadilini etkili bir şekilde kullanabilmesini etkileyen pek çok faktörün çevresel şartlar, öğrenme biçimleri, cinsiyet, sosyoekonomik durumları olduğuna inanılmaktadır. Sperry (1997:30-33) beynin iki yarım küresinin işlevlerini anlatırken, beynin sol lobunun baskın olduğu çocuklarda sözel iletişimin daha etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Toplumumuzda da, kızların, erkeklere göre, sözel becerilerde, dili kullanmada daha aktif oldukları kanısı giderek ağırlık kazandığından, akla "acaba anadili tüm fonksiyonlarıyla kullanmayla cinsiyet arasında bir ilişki var mıdır?" sorusu gelmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmada amaç, 3-6 yaş grubu ana okulu çocuklarının anadillerini kullanmada, cinsiyetleriyle, kurdukları cümlelerin sözdizimi (sentaks) arasında bir ilişkinin olup olmadığını irdelemektir.

Araştırmanın temel amacına bağlı olarak geliştirilen alt amaçlar aşağıda verilmiştir.

1.1/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, öğelerin dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

1.2/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin yüklemine göre dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin anlamına göre dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

1.4/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin yapısına göre dizilişi arasında bir ilişki

var mıdır?

1.5/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümle elemanlarının uyumlu dizilişi arasında bir ilişki var mıdır soruları cevaplandırılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evren-örnekleme, veri toplama yöntemi ve veri toplama araçlarıyla verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistikler üzerinde durulacaktır.

EVREN-ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, hem yetişkinlerin hem de çocukların ilgisini çeken, prime-time'da Pazar günleri yayınlanan tek çocuk programı olma özelliği taşıyan "Çocuktan Al Haberi" adlı televizyon programına katılan çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, adı geçen televizyon programının 28/02/1998, 08/03/1998, 15/03/1998, 22/03/1998, 28/03/1998, 05/05/1998, 12/05/1998, 26/05/1998, 15/08/1999, 12/09/1999, 19/09/1999, 26/09/1999, 13/11/1999, 20/11/1999, 15/01/2000, 05/02/2000, 12/02/2000, 19/02/2000, 12/03/2000, 12/11/2000, 23/12/2000, 30/12/2000, 06/01/2001, 13/01/2001, 27/01/2001, 24/02/2001, 10/03/2001, 17/03/2001, 14/04/2001 tarihlerinde yayınlanan bölümleri ele alınarak söz konusu programa konuk olan 3-6 yaş arası anaokulu çocuklarının cevaplarının sözdizimi (sentaks) açısından değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

"Çocuktan Al Haberi" adlı televizyon programında, sunucu, 3-6 yaş grubu çocuklarına genel kültür, aktüalite ve Türkçe'nin kullanımıyla ilgili sorular sorarak onların bu sorulara kendi dil yetenekleri doğrultusunda cevap vermelerini istemektedir. Aynı zamanda stüdyoda programa katılan 3 yetişkin, çocuklara önceden sorulmuş soruların, çocuklar tarafından bilinip bilinmediğini tahmin etmekte ve tahminleri tutarsa puan almaktadırlar. Programa katılan çocuklar sadece sorulara cevap vermekle kalmayıp soruların cevapları üzerinde kendi dil yetenekleri doğrultusunda yorum yapmaktadırlar. Bu durum, programı eğlenceli hale getirdiğinden, ekran başındaki herkesi eğlendirirken aynı zamanda bilgilendir-

mektedir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

"Çocuktan Al Haberi" adlı televizyon programı, Pazar günleri önce 20.00-21.00 arası daha sonra programdaki bazı düzenlemeler nedeniyle aynı günün 16.30-17.30 saatleri arasına çekilmiştir. Adı geçen programın örnekleme belirtilen bölümlerin tamamı aynı hafta içinde, daha sonra işlenmek üzere video ve teybe kaydedilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

VERİLERİN ANALİZİ

Video ve teybe kaydedilmiş programlardaki çocukların sorulara verdikleri cevaplar ve kendi dil düzeylerinde yaptıkları yorumlar Türk Dilbilgisi kaynakları taranarak (Yavuz ve ark 1996, Öztürk ve Öztürk 1999: 212) 5 ana başlıkta birer birer analiz edilerek çocukların cinsiyetlerine göre sınıflandırılmış ve bu ana başlıklar aşağıda "Çocuktan Al Haberi" adlı programda geçen diyaloglarla örneklendirilmiştir.

Programa 174 çocuk (87'si kız, 87'si erkek) katılmıştır. Çocukların sorulara verdikleri cevaplar ve yaptıkları yorumlardan toplam 650 adet cümle- nin;

I) Ögelerinin dizilişine göre

- a) Kurallı Cümleye örnek olarak;
"Sunucu: Şüphe duymak nedir?
Burkay: Babam eve çok geç geliyor, o zaman ne yaptığından şüpheleniyorum."
b) Devrik Cümleye örnek olarak;
"Sunucu: Siyaset nedir?
Kadir: Başbakanlar yapar siyaseti."

II) Yüklemine göre

- a) Fiil Cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Sarhoş insan arabaya biner mi?
Yaren: Biner....Kaza yapar."
b) İsim cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Kuşların cenneti var mıdır?
Dilekcan: Yoktur."
c) Etken cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Gökteki yıldızları sayabilir misin?
Şahan: Sayarım."

- d) Edilgen cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Kan bankasından para çekilir mi?
Emrecan: Çekilir."

III) Anlamına göre

- a) Olumlu cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Ev mi ahırsın komşumu?
Emine: Ev alırım."
b) Olumsuz cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Bici bici yapma faydalı mıdır?
Cem: Bici bici yapmak faydasızdır."
c) Şart cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Delikanlı kimdir?
Kezban: Verdiği sözü tutarsa..."
d) Soru cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Beyaz kimdir?
Dilara: Bu mikrofon benim sesimi mi alıyor?"
e) Emir cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Fildişi kıymetli midir?
Eray: Git kendine sor!"
f) Ünlem cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Beyaz kimdir?
Büşra: Kimdir diye sorma! Nedir diye soracaksın!"
g) İstek cümlelerine örnek olarak;
"Sunucu: Noel baba mı gelsin İbrahim Tatlıses mi gelsin?
Enes: İ. Tatlıses gelsin."

IV) Yapısına göre cümleler

- a) Basit Cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Kanarya adasında kanaryamı yaşar?
Baran: Kanaryalar yaşar."
b) Bileşik Cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Kanun nedir?
İrmak: Trafik kanunu. Kırmızı ışık yanınca geçmeyelim."
c) Sıralı-Bağlı Cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Kertenkeleyi elinde tutabilir misin?
Erman: Tutarım sonra onu severim."

V) Ögelerinin uyumuna göre

- a) Uyumlu Cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Cumhurbaşkanı evet mi der hayır mı der?
Asena: Kötü şeylere hayır der, iyi şeylere evet der."
c) Uyumsuz Cümlelere örnek olarak;
"Sunucu: Sanatçının başından aşağı gül dökülür mü?
Pelin: Dökülür çünkü daha güzel şarkı söyler-

3-6 Yaş Anaokulu Çocuklarının Kurdukları Cümlelerin Sözdiziminin... (40-46).

ler." olma özelliklerine göre incelenmiştir.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Toplanan veriler, SPSS for Windows programındaki çapraz tablolama (cross tab) aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Ki Kare yöntemi ve % (Yüzde) değerleri kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUMU

Araştırmanın bu bölümünde, 3-6 yaş grubu anaokulu çocuklarının anadillerini kullanmada, cinsiyetleriyle, kurdukları cümlelerin sözdizimi (sentaks) arasında bir ilişkinin olup olmadığı irdelenmiştir.

1.1/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, öğelerin dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, öğelerin

dizilişi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($X^2 = .793$ olduğundan $P > 0.05$).

Tablo 1. deki veriler öğelerin dizilişlerine göre analiz edildiğinde, 3-6 yaş anaokulu öğrencilerinin toplam 650 cümlelerin % 96'sını kurallı, % 4'ünü devrik yapıda kullandıkları görülmektedir.

Örneklemdaki kız öğrencilerin kurallı ve devrik cümleleri kullanma oranı % 48.5 iken erkek öğrencilerin sözü edilen cümleleri kullanma oranı % 51.5 tir. Bu da kız ve erkek öğrencilerin kurallı ve devrik cümleleri yaklaşık olarak eşit miktarda kullandıklarının bir göstergesidir.

1.2/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin yüklemine göre dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin yüklemine göre dizilişi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($X^2 = .016$ olduğundan $P < 0.05$).

Tablo 1. 3-6 yaş anaokulu çocuklarının kullandıkları 650 cümlelerin sözdizimi açısından, cinsiyetleriyle, öğelerin dizilişine göre dağılımı

Öğelerin dizilişine göre	Kız	%	Erkek	%	Toplam
Kurallı Cümleler	304	% 46.7	322	% 49.5	626
Devrik Cümleler	11	% 1.7	13	% 2	24
Toplam	315	% 48.5	335	% 51.5	650
Ki - Kare Testi					
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)		
Pearson Chi - Square	.069b	1	.793		

$P > 0.05$

Tablo 2. 3-6 yaş anaokulu çocuklarının kullandıkları 650 cümlelerin sözdizimi açısından, cinsiyetleriyle, cümlelerin yüklemine göre dizilişinin dağılımı

Cümlelerin Yüklemine Göre Dizilişleri	Kız	%	Erkek	%	Toplam
Fiil Cümlesi	190	% 29.2	273	% 42	463
İsim Cümlesi	93	% 14.3	94	% 14.4	187
Etken Cümle	200	% 30.7	194	% 29.8	394
Edilgen Cümle	30	% 4.6	26	% 4	56
Toplam	513	% 46.6	587	% 53.4	1100
Ki - Kare Testi					
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)		
Pearson Chi - Square	10.330a	3	.016		

$P > 0.05$

Tablo 2. deki cümlelerin yüklemine göre dizilişleri analiz edildiğinde, toplam 1100 cümlelerin ele alındığı görülmektedir. Örneklemede 650 cümle olmasına rağmen, cümle sayısının 1100 olması, çocukların kurdukları fiil cümlelerinin hem etken hem de edilgen çatıda ele alınarak hesaba dahil edilmesinden kaynaklanmaktadır.

3-6 yaş anaokulu çocuklarının kurdukları cümlelerde, kız çocuklarının fiil, isim, etken ve edilgen cümlelerde % 46.6 lık bir oran gözlemlenirken, aynı cümlelerde erkek öğrencilerin % 53.4 lük bir oranı söz konusudur.

Cümlelerin yüklemine göre dizilişleri ele alındığında asıl farklılığın fiil cümlelerinde olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler toplam 1100 cümleden 190 (%29.2) fiil cümlesi kurarken, erkek çocukları 273 (% 42) fiil cümlesi kurmuşlardır. Bu durum, fiil cümlelerinin bir iş bir eylem ve bir hareketi bildirmesinden dolayı, erkek çocuklarının da biyolojik olarak daha aktif ve hareketli olmalarıyla açıklanabilir.

1.3/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin anlamına göre dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin anlamına göre dizilişi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($X^2 = .267$ olduğun-

dan $P > 0.05$).

Tablo 3. deki cümlelerin anlamına göre dizilişleri ele alındığında, 3-6 yaş anaokulu çocuklarının olumlu, olumsuz, şart ve ünlem cümlelerini kullanmada büyük benzerlikler gösterdikleri açıktır. Burada üzerinde önemle durulması gereken bir nokta, kız çocuklarının hiç emir cümlesi kullanmazken erkek öğrencilerinin 4 tane emir cümlesi kullanmasıdır. Bu durum, erkek çocuklarının, Türk toplumunun ataerkil aile yapısından etkilenmelerinin bir yansıması olarak açıklanabilir. Bunun aksine, kız öğrencilerin de daha çok soru ve istek cümlesi kullanmaları, onların biyolojik ve duygusal özelliklerinin anadile yansıması olarak açıklanabilir.

1.4/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin yapısına göre dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümlelerin yapısına göre dizilişi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($X^2 = .322$ olduğundan $P > 0.05$).

Bu bölümde, cümleler yapısına göre irdelendiğinde, 3-6 yaş anaokulu çocuklarının kurdukları 650 cümlelerin % 58'ini basit cümleler oluşturmaktadır. Örneklemedeki

Tablo 3. 3-6 yaş anaokulu çocuklarının kurdukları 650 cümlelerin sözdizimi açısından, cinsiyetleriyle, cümlelerin anlamına göre dizilişinin dağılımı

Cümlelerin Anlamına Göre Dizilişleri	Kız	%	Erkek	%	Toplam
Olumlu Cümleler	247	% 38	263	% 40.4	510
Olumsuz Cümleler	47	% 7.2	39	% 6	86
Şart Cümleleri	16	% 2.46	12	% 1.85	28
Soru Cümleleri	6	% 0.92	3	% 0.45	9
Emir Cümleleri	-	-	4	% 0.61	4
Ünlem Cümleleri	1	% 0.15	1	% 0.15	2
İstek Cümleleri	7	% 1.08	4	% 0.61	11
Toplam	324	% 49.9	326	% 50.1	650
Ki - Kare Testi					
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)		
Pearson Chi - Square	7,630a	6	.267		

$P > 0.05$

3-6 Yaş Anaokulu Çocuklarının Kurdukları Cümlelerin Sözdiziminin... (40-46).

çocukların kurdukları cümleler sırasıyla, bileşik %15.5; sıralı-bağlı % 26 oranında gerçekleşmiştir.

Adı geçen cümleler, cinsiyet açısından ele alındığında, Basit, Bileşik, Sıralı-bağlı cümleler için kız öğrencilerin 650 cümleden 325 (% 50), söz konusu cümleler için erkek öğrencilerin de 325 (% 50) ini gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Bu durum, çocuğun, biyolojik, zihinsel gelişimi süreçleriyle açıklamak mümkün olabilir. Basit cümleler daha çok çocuğun somut işlemler döneminde gerçekleşirken, bileşik cümleler daha karmaşık süreç gerektirdiğinden bu cümlelerin daha kolay oluşumu soyut işlemler döneminde daha çok açığa çıkmaktadır.

1.5/ 3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümle elemanlarının uyumlu dizilişi arasında bir ilişki var mıdır?

3-6 yaş anaokulu çocuklarının sözdizimi

Tablo 4. 3-6 yaş anaokulu çocuklarının kurdukları 650 cümlelerin sözdizimi açısından, cinsiyetleriyle, cümlelerin yapısına göre dizilişinin dağılımı

Cümlelerin Yapısına Göre Dizilişleri	Kız	%	Erkek	%	Toplam
Basit Cümleler	197	% 30.3	179	% 27.5	376
Bileşik Cümleler	50	% 7.6	53	% 8	103
Sıralı-bağlı Cümleler	78	% 11.9	93	%14.2	171
Toplam	325	% 49.99	325	% 49.99	650
Ki - Kare Testi					
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)		
Pearson Chi - Square	2, 265a	2	.322		

P > 0.05

Tablo 5. 3-6 yaş anaokulu çocuklarının kurdukları 650 cümlelerin sözdizimi açısından, cinsiyetleriyle, cümle elemanlarının uyumlu dizilişinin dağılımı

Cümle Elemanlarının Uyumlu Dizilişi	Kız	%	Erkek	%	Toplam
Cümle Elemanları Uyumlu	290	% 44.6	289	% 44	579
Cümle Elemanları Uyumsuz	40	% 6.1	31	% 4.7	71
Toplam	330	% 50.7	320	% 48.7	650
Ki - Kare Testi					
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)		
Pearson Chi - Square	.989a	1	.320		

P > 0.05

açısından, anadili kullanmada, cinsiyetleriyle, cümle elemanlarının uyumlu dizilişi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($X^2 = .320$ olduğundan $P > 0.05$).

Tablo 5. deki cümle elemanlarının uyumlu dizilişi ele alındığında, 3-6 yaş anaokulu çocuklarının 650 cümlelerin % 89'unu özne - nesne - yüklem in tekillik, çoğulluk, zaman ve aldıkları ekler açısından uyumlu olarak gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Durum, cinsiyet açısından irdelendiğinde, kız öğrencilerin, elemanlarının uyumlu ve uyumsuz dizilişlerine göre kurdukları cümlelerin oranı % 50.7 olurken erkek öğrencilerin % 49 oranında gerçekleşerek her iki cinsiyet açısından bir uyum ve benzerliğin olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmanın sonunda, teknolojik araçlardan televizyonun eğitim ve öğretimin tüm alanında olduğu gibi, çocukların dil gelişimi

minde de ağırlığını görmek mümkündür. Kitle iletişim araçlarının belki de en etkili olan televizyon, sosyal katmanların tümüne tesir ederek, bireyleri sosyal ve kültürel alanlarda bilgilendirip bilinçlendirmektedir. Bu yönüyle televizyonu "standart bir okul" gibi tanımlamak mümkündür. İyi denetlenip ülkenin ihtiyaçlarına göre program yapıldığında, televizyonun standart, ekonomik, yaygın ve etkili bir eğitim merkezi olması kolaylıkla sağlanabilir. Televizyonun bu ağırlığını 3-6 yaş anaokulu çocuklarının dil eğitiminde de gözlemlemek mümkündür. Bu doğrultuda, "Çocuktan Al Haberi" adlı yarışma programına bazı önerilerde bulunmak yerinde olacaktır.

1. Türk Dilinin hızla yozlaştığı ve yabancı dilin ağır etkisine girdiği günümüzde, adı geçen programa katılan çocuklara Türk Dilinin kullanılması - kelime ve cümle bazında - na yönelik sorular yönlendirilmelidir.

2. Yarışmaya katılan çocuklardan, bir fıkra, kısa bir öykü, bir hatıra anlatmaları istenerek, onların Türk Dilini etkili kullanmaları sağlanırken, ekran başındaki küçük büyük herkesin eğitimine katkıda bulunulabilir.

3. Soru sorma hakkı yarışmaya katılan yetişkinlerin yanı sıra, çocuklara da verilmeli, yetişkinlerin verdikleri cevaplar, ekran başında önceden hazırlanmış derecelendirilmiş cevap şıklarıyla karşılaştırılarak önem derecesine göre yetişkinler de puanlandırılmalıdırlar. Bu şekilde çocukların eleştirel düşünce ve yaratıcı düşünce kapasiteleri geliştirilebilir.

4. Programa katılan çocuklara "durum olsa siz ne yapardınız ?" gibi sorular yönelterek onlardan alınacak cevaplarla olması gereken cevaplar karşılaştırılmalı olarak yayınlanmalı,

bu şekilde ekran başındaki çocukların sosyo-kültürel anlamda doğru davranış geliştirmelerine katkı sağlayabilir.

5. Programa katılan çocuklara çeşitli sosyal problemler yöneltilerek onların ve dolayısıyla ekran başındakilerin sosyal problem çözme becerilerine katkıda bulunacaktır.

6. "Çocuktan Al Haberi" adlı televizyon programı sadece anaokulu düzeyinde kalmamalı, ilköğretim ve lise öğrencilerin de dönüşümlü olarak kapsamalı, bu öğrencilerin Türk Dilini etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlayacak etkinlikler ve programlar düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

Bilir Ş ve Bal S (1989) Kütahya İl Merkezinde Anaokuluna Giden ve Gitmeyen 4-6 Yaşlar arasındaki Çocukların Kullandıkları İfadelerin sözdizimi Yönünden İncelenmesi, Ya-Pa 6. Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul.

Brown R (1973) A First Language: The Early Stages, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Karasar N (1995) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Sperry R (1997) Left-Brain-Right-Brain, Saturday Review, 2(6).

Taylor I (1990) Psycholinguistics: Learning and Using Language, Prentice Hall, Englawood Cliffs, New Jersey.

Yavuz K, Yetiş K ve Birinci N (1996) Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri, Bayrak BasımYayınTanıtım, İstanbul.

Öztürk S ve Öztürk T (1999) Uzman Türkçe, Dilbilgisi, Dil Yeteneği, Murat Yayınları, İstanbul. ■